

Kar storil mož je vse življenje svoje,
 Kakó oriše trude naj in boje,
 Kar jih prebil je iz ljubezni zgolj? —
 O blagi mož,
 Pod cvetjem rož
 Lahkà ti rodne zemlje bodi ruša,
 Pri Bogu izpočij se, zlata duša,
 Od tamkaj duh nas blagoslavljaaj tvoj!
 O zdaj še-le, ko več te ni med nami,
 Prebritko vsi spoznavamo s solzami,
 Kak biser izgubili smo s teboj.
 Počivaj v miru! — Ti pa, dobri Bog,
 Ki Te Očeta kliče zemlje krog,
 Ki večno vodiš narodov usode,
 Dodeli nam, da vsak med nami bode
 V življenja odločilni bôrbi tej,
 Kot bil služabnik Tvoj je — naš Andrej!

„Vrtec“.

Kako vzgajaj učitelj učence k resnicoljubju?

(Konferenčno poročilo.)

Človek, krona božjega stvarstva, je med vsemi bitji najbolj nezmožen, ko se rodi na svet. Radi tega ga je treba rediti, hkrati pa tudi precej vzgajati pričetni. Vzgoja pripada odraslim, to je takim, ki so sami že dosegli potrebno stopinjo нравstvene dovršenosti. Neizobraženec ne velja za vzgojitelja. Kaj pa se zahteva od vzgojitelja, da stori s svojim gojencem? Vzgojitelj mora uplivati na otroka z namero, da se le-ta privede do one dovršenosti, ki ustreza pravemu človeškemu dostojanstvu. Žival in rastlina ostaneta vedno isto; pri teh ni napredka. Človek pa daleč nadkriljuje vsa ta bitja uže po svojem telesnem organizmu. Kar ga pa še posebno visoko povzdiguje nad živali in kar stori, da gospoduje vsem stvarjem, to je njegov pametno misleč duh in zmožnost, da umno izvršuje vsa dejanja. Najvišja stopinja človeškega razvitka je torej stanje нравstvene svobode. Konečni smoter vsake vzgoje, ki ustreza pravemu človeškemu dostojanstvu, pa je ta, da se нравstveni svobodi postavi pravi temelj. In ta temelj je treba polagati pričetni uže v nežni mladosti. Prva vzgoja pripada torej domu. Žal, da je ravno domača vzgoja tako na slabem. To žalostno istino le prepogostokrat opazujemo zlasti mi učitelji in proti kateri so dostikrat vsa naša prizadevanja brezuspešna. Največ je mater in očetov, ki nimajo niti najmanjšega pojma o vzgoji in

tako svojo deco le kvarijo in k slabemu napeljujejo. Mar se pa dajo taki zanemarjeni stariši kaj poučiti? Grdo se ti odrežejo, ako jim hočeš kaj svetovati. Zatorej je pa naloga šole, oziroma nas učiteljev, ki smo zato poklicani, mladino ne le poučevati, temveč in v prvi vrsti jo vzgajati ter slabo domačo vzgojo popravljati, kjer je to sploh le mogoče.

Veliko se toži o popačenji današnje mladine, o sebičnosti, hinavščini in neodkritosrčnosti iste; seveda ne gre vse te krivde zvaliti na rovaš šole, kajti — kakor sem uže poprej omenil, ni le-ta jedini vzgojni faktor, ampak v veliko večji meri uplivajo na gojenca dom in slučajni drugi činitelji. — Vendar pa bi se močno varali, ako bi mislili, da je bilo ljudstvo v tistih zlatih starih časih, o kojih tako rad in pogosto sanja naš kmet, predočujoč si jih v najlepši barvi, — kaj boljše nego li dan danes. Le ozrmo se v zgodovino! Kaj zapazimo n. pr. pri starih Rimljanih, zlasti za vladanja rimskih cesarjev? Ovuđstvo, licemerstvo in laž cvelo je le prebujno, tako, da ni zaupal več prijatelj prijatelju. Pa tudi kasneje se ni nič zboljšalo v tem oziru. Slavni pedagog škof Fenclon pravi v svojem „Telemahu“, kjer šiba slabe francoske odnošaje pred 200 leti, „dass Wahrheit ist ein selten Kraut, noch seltner, wer sie wohl verdaut.“ —

Naloga današnje šole je torej, človeka napeljevati k čednostnemu, krepostnemu življenju: in jedna izmed najlepših čednostij, ki diči pred vsemi človeka, je brez dvojbe — resnicoljubje. Kako imamo to čednost mi učitelji vzbujati in negovati v srcih naših učencev, častna mi je naloga danes poročati.

K npravstveni svobodi pripada odkritosrčnost in resnicoljubje. Dokazano je, da je smoter, po katerem teži vse naše dejanje in nehanje, resnica. Lessing pravi: „Das Streben nach Wahrheit ist mehr werth als die Wahrheit selbst.“

To teženje po resnici se pokazuje uže v prvih pojavih duševnega razvitka otrokovega. On steza svoji ročici po reči, katera ga mika; komaj začne govoriti, uže nas obsuva z vprašanji, na koja moramo pogosto ostati dolžni odgovora; željno posluša, pozabivši samega sebe, našim besedam, ako so mu le-ta odprla nov vidni krog.

To so početki onega teženja po resnici, katero je v življenji ustvarilo že toliko velikega. Prav isto je to teženje, katero goni naravoslovca v neobljudene kraje, pozabivši nevarnosti, v katere se podaja, ali ako stopa v globino zemlje ali na visoke gore; to teženje je prav tisto, katero goni zgodovinskega preiskovalca spoznavat tok časovnih dogodkov z namero, da poišče resnico.

Iz tega spoznamo, da je pri vzgoji jedna najpoglavitejših dejanj izobrazba čuta k resnici. Najpoprej vzbudimo ta čut v gojencu vsikdar,

kadar ga privedemo na višjo stopinjo spoznavanja. Tega se veseli učenec. In ako delimo mi to veselje ž njim, vzbujamo ga k večji pridnosti. Spoznanje resnice — in izobrazbe sploh — postane neugasna želja gojenčeva.

V tem oziru ni vse jedno, na kakšen način se poučuje. S površnostjo in nemarnostjo pri pouku obtežujemo zelo umstveno izobrazbo in oviramo takó teženje po resnici; namesto, da bi vzbudili veselje, vzbujamo nevoljo v učencu. Vsak napor, zlasti duševni, napravi človeka nezadovoljnega, ako ostane trud neuspešen; in kdor se čuti večkrat nezadoščenega v svojem hrepenenji po resnici, tak postane popolnoma ravnodušen napram izobrazbi. Pri takem gojencu je ves trud in vse prizadevanje, pripeljati istega zopet na pravo pot, izgubljeno. Torej le temeljit in vse skozi istinit pouk privede učenca do resnicoljubja.

Človek pride do resnice, ako misli. Absolutne resnice pa doseči ne more, kajti ista je samo v Bogu, ki da človeku zmožnost pridobiti si jo deloma. S svojo prosto voljo more človek ne le resnico govoriti, ampak tudi po nji živeti. Nasprotna resnici je laž. Brez resničnosti si ne moremo misliti prave vzgoje; kajti baš resničnost je jeden izmed glavnih pogojev, da more uspevati vzgoja. V prvi vrsti mora učitelj — vzgojitelj svojega gojenca prav natanko poznati, da more potem uspešno nanj uplivati. Pri svojem opravilu je vzgojitelj do cela podoban zdravniku, ki skrbno preiskuje bolezní vzrok, katerega mu pa bolnik neče razodeti.

Kolikor časa ima učenec čút podložnosti, nagiba njegovo hotenje k hlimbi. Ako postane to hotenje navada, potem je gojenec hinavec in prilizovalec. To se pa ne sme zgoditi. Učenec se mora vaditi in napeljevati, da vse kar misli in stori, odkritosrčno pove. To pa bode storil, če se ne boji. Radi tega je treba učitelju v prvo gledati na to, da ni preveč strog in oster s svojimi učenci. Prestrog učitelj ne doseže ugodnih uspehov pri svojem prizadevanji otroke k resnicoljubju napeljevati, kajti baš strah pred kaznijo pripravi največ otrok, da se lažejo. Skrbimo pa še posebej, dajmo učencu spoznati, da je nam ljubši odkritosrčen grešnik, nego li zlagana čednost. Učitelj mora z besedo in dejanjem pokazati, da mu je laž ostudnejša kakor vse druge človeške napake. Vendar pa mora to storiti z milo besedo in opominom, da bode manjša kazen, ako učenec svoj pregrešek odkrito spozna, kakor da ga z lažjo zakriva ali pa še olepšati hoče. Posebno pa gre paziti na to, da pripeljemo učenca do tiste meje, da resnico sploh hoče povedati. Prvo je, da sme otrok vedno govoriti resnico. On mora imeti k temu potreben pogum, treba ga torej spodbujati. Učitelj pa naj svojim gojencem toliko časa zaupa, dokler se kdo jedenkrat ne zlaže. Zaupanje vzbuja zaupanje. Vendar pa bi bilo

krivično, ko bi smatrali takega učenca, ki se je jedenkrat zlagal, vedno lažnikom in bi mu tudi tedaj ne hoteli vrjeti, ko bi povedal resnico. Tisti učenec bi postal lažnik in njega bi imel učitelj na vesti.

Pri spoznavanju učenca je pa treba paziti posebej še na to -le: Otrok, ki nima bistrega uma, pove kako dejanje vendar ne tako natanjko, kakor se je vršilo. Ali se je tak zlagal? Ne, če je hotel povedati resnico. Pred vsem gre torej paziti na voljo. Drugi učenec n. pr. ima slab spomin in pove kako dejanje površno in pomankljivo. Ali se zlaže? Tudi ne, če je hotel povedati resnico. Tretji ima morebiti bujno domišljijo in torej kak dogodek na vse mogoče načine olepša in poveča, da ne odgovarja več istini. Tudi ta se ne zlaže, če je hotel izpovedati le resnico. Pred vsem pa, ako hočemo, da bodemo svoje učence k resnicoljubji privedli, moramo mi učitelji kaj vestno paziti, da smo sami vsikdar in vselej resnicoljubni. S svojim lastnim vzgledom naj-intenzivneje delujemo na dušo učencevo. „Von allen Fehlern und Untugenden seiner Zöglinge muss der Erzieher den Grund in sich selbst suchen“ slove jedno najpoglavitnejših pedagoških načel. Spoznavanje samega sebe! Učitelj more torej si prizadevati, da se sam vedno bolj in bolj izpopolnuje v npravstveni svobodi. Moralično popačen človek ne velja za učitelja. Niti sence suma ne sme vzbuditi vzgojitelj v gojencu o kaki laži. Tako n. pr. če se učitelj kedaj kaj pomoti pisoč na šolsko tablo in učenci to zapazijo nikar naj ne olepšava svoje pomote s kakim praznim izgovorom ali pa jo celó zaničavati.

Tudi ukazovati nepremišljeno ne smemo. V jezi in naglici se je že pogosto zgodilo, da je dal kak učitelj svojim učencem preveliko kazen n. pr. prepisati 100 krat kak pregovor ali izrek. To je seveda učencem preveč. Učitelj mora torej popustiti. In kaj je posledica temu? Ugled učiteljev se zmanjša, zaupanje do njega izgine iz src učencevih. Tak učitelj ne bode dosegel ugodnih uspehov v vzgoji.

Naposled mi je opozoriti še na jedno napako, ki se pa k vsej sreči ne primeri tako pogosto v šoli kolikor več doma in to je nepremišljena in neizvedljiva obljuba. Revni stariši imajo svoje otroke baš tako radi kakor bogati. Da jih utešijo, obljubijo jim včasih marsikaj, česar nikedar izvršiti ne morejo. Na ta način izgubijo otroci zaupanje do svojih roditeljev in postanejo vedno slabši, tako, da potem tudi najhujša kazen, do katere se zatekajo obupani stariši, pomoči ne more. Učitelj ne sme posnemati takih nespametnih starišev in se ne daj nikedar zapeljati do obljub, katerih izvesti ne moreš.

S takim dejanjem uže je vzbujen sum v učencih, da ni njih učitelj popolnoma npravstven in vse njegovo prizadevanje v svojih učencih vzbuditi resnicoljubje je zastoj.

Učitelj — vzgojitelj bodi torej živ uzor! Tak učitelj ima veliko moč do svojih gojencev. Z največjim zaupanjem zrejo učenci v té,

vsaka beseda, ki pride iz tvojih ust, jim je sveta in noben sovražnik ne more v njih nežnih srcih vsaditi kal nezaupnosti. „S tajno močjo, kateri se ustavljati ne dá, vpliva vzgled“, pravi naš slavni Slomšek. Človeška družba ne terja torej brez tehtnega razloga, da bodi vzgojitelj in učitelj npravstveno najboljše izobražen; isto tako graja na njem celo najmanjše madeže in nedostatke, kateri navadno ne škodujejo ugledu drugih ljudi.

Pokažimo torej vsikdar s svojim vzornim vedenjem in možatostjo, da zaslužimo zaupanje starišev, ki nam izročajo svoj najdražji in najljubši zaklad — svojo deco.

S svojim lepim vzgledom bodemo dosegli, da privedemo našo mladino do take stopinje npravstvene svobode, da bode ponosna vsikdar in v vseh slučajih govoriti resnico in da bode to smatrala tudi kot svojo prvo in sveto dolžnost.

Da pa to tem lažje in tem gotoveje dosežemo, posvetimo naši deci vse svoje moči, da ji pridobimo srečno in lepo bodočnost, kajti npravstvena svoboda je največji blagor za človeka.

Šola naj bode torišče, kjer hočemo osvedočiti vse naše dejanje in nehanje. Mladini naši — upu našemu — veljaj vsak trenotek in obilo bode plačilo, ko bodemo po trudapolnem naporu zrii dober sad našega delovanja. —

Rudolf Horvat.

Kako si pridóbi in kako vzdržavaj učitelj dobro disciplino v svojem razredu?

Daloga učiteljeva je dvojna. Njegova dolžnost ni lé, otróke poučevati, ampak jih mora tudi vzgajati. Da bode imel pouk dober uspeh, vladati mora v razredu dobra disciplina. Kakor spoznamo umetnika na njegovih delih, tako spoznamo dobrega učitelja na dobrem šolskem redu.

Kot najvažnejša sredstva gledé discipline se mi dozdevajo:

1.) prava osobnost učiteljeva; 2.) primeren nastop v šoli; 3.) strogi red; 4.) pohvala in kazen.

I.

„Vzgoji samega sebe, predno hočeš vzgajati druge!“ (Beneke). Učitelj mora imeti razven potrebnih telesnih in duševnih lastnostij in temeljite omike i srčno veselje in ljubezen do svojega poklica, globoko ukoreninjeno vero, potrpežljivost in uljudnost ter primerno resnost in strogost.